

EEN ONVERGETELIJKE REIS TERUG NAAR MIJN GEBOORTELAND SURINAME

Ama Malkia N. Pakosie werd in 1980 geboren in Suriname, waar zij tot haar zesde jaar opgroeide in het door haar vader gestichte dorp Sabanapeti. Echter door de oorlog tussen het Nationaal Leger van Bouterse en het Jungle-Commando van Brunswijk, was de familie genoodzaakt het dorp Sabanapeti te verlaten en uit te wijken naar Frans Guyana. Via Parijs kwam Malkia met haar familie in 1987 in Utrecht terecht, waar zij nog steeds woont en werkt. In februari 2003 ging Malkia voor het eerst na zestien jaar weer met haar vader terug naar haar geboorteland Suriname. De indruk van haar reis is gepubliceerd in Siboga jrg. 13, nr.1, 2003, welke wij hier hebben overgenomen.

Door: Ama Malkia N. Pakosie

Ama Malkia N. Pakosie (Foto: A.R.M. Pakosie, 2003)

Zestien jaar geleden verliet ik Suriname. Mijn ouders, broertjes en ik moesten voor de binnenlandse oorlog vluchten. Ik was zes jaar oud en vaag herinner ik mij nog de beelden van ons gedwongen vertrek uit Suriname.

Nu, na zestien jaar, ben ik terug in mijn geboorteland. Gelukkig onder andere omstandigheden. Samen met mijn vader, André Pakosie, en Thijs Ornstein adviseur van stichting Sabanapeti, waar mijn vader voorzitter

van is, kwam ik op maandag 3 februari 2003 in Suriname aan. Mijn vader en Thijs kwamen naar Suriname om de mogelijkheden te onderzoeken van duurzame werkgelegenheidsprojecten aan de Tapanahoni in het binnenland van Suriname. Ik was op deze reis hun cameravrouw en fotografe. Ons verblijf zou tot 23 februari duren. Om half vijf 's middags landde het vliegtuig op de Johan Adolf Pengel luchthaven, in de volksmond, Zanderij. Iedereen klapte toen het vliegtuig veilig op de grond landde. Ik stapte uit het vliegtuig en voelde de hitte op mij afkomen. We moesten ons eerst bij de Immigratiepolitie melden. De rij wachtende mensen vorderde maar langzaam. Om mij heen zag ik steeds meer mensen zichzelf koelte toewaaien. Het was warm.

Na ongeveer een half uur waren wij door de Immigratiepolitie. Mijn vader pakte snel onze koffers van de bagageband. Omdat wij niets hadden om aan te geven, waren we gauw door de douane. Buiten stond een neef van mijn vader ons op te wachten, met wie hij vanuit Nederland telefonisch had afgesproken om ons van de luchthaven te komen afhalen. Onderweg naar Paramaribo keek ik mijn ogen uit. Prachtige bossen; mensen die hun waar te koop aanboden en auto's die allerlei manoeuvres uithaalden om hun weg te vinden in het linksrijdend Suriname. Ik kon niet geloven dat ik in Suriname was.

Vermoeid kwamen we tegen half acht 's avonds aan bij Guesthouse Centre aan de Van Sommelsdijckstraat 4, waar wij in Paramaribo zouden logeren. Een prachtige ingerichte en betaalbare guesthouse met vriendelijke en gastvrije mensen. Thijs verdween in zijn kamer om uit te rusten, terwijl mijn vader en ik nog gauw even langsgingen bij mijn oma en oom Sten, de broer van mijn vader. Ons weerzien was ontroerend. Mijn

oma pakte mij vast en kon maar niet geloven dat ik echt voor haar stond. En ik vond het geweldig om hen in levenden lijve te zien. Ik kende hen alleen van foto's en natuurlijk van de telefoongesprekken. Diep in de nacht vertrokken wij weer naar ons guesthouse.

Bij een tropisch ontbijt - nog steeds moe van onze reis - namen we de volgende ochtend de dagplanning door. De volgende dag was onze vertrek naar het binnenland gepland en daarvoor moesten we nog heel wat regelen.

Ik (Malkia), mijn oma Dolina en mijn jongere zus Bitoya (Foto: André R.M. Pakosie)

Henna Malmberg, een vertegenwoordiger van stichting Sabanapeti in Suriname, met wie mijn vader vanaf 1974 een broer-zus band heeft, bracht ons die dag naar Cultuurstudies, waar het hoofd van de afdeling, Hillary de Bruin, ons verwelkomde. Deze afdeling van het ministerie van Onderwijs en Volksontwikkeling (Minov) organiseert op verzoek voor het eerst samen met stichting Sabanapeti de uitreiking van de Gaanman Gazon Matodja Award in Suriname. De awarduitreiking vindt maandag 17 februari plaats, na onze terugkeer uit het binnenland.

De organisatie van de awarduitreiking werd besproken. Van een aantal genomineerden ontbrak nog adresgegevens. Bovendien moest mijn vader de uitnodiging nog medeondertekenen. Hierna gingen wij naar de Vreemdelingendienst om ons paspoort af te stempelen, omdat wij langer

dan acht dagen in het land zouden blijven. Wij werden hier vrij snel geholpen. Mijn vader en Thijs haastten zich vervolgens naar de volgende afspraak, een oriëntatiegesprek met mevrouw Cornelly Oliviera en haar stafleden van de Woman's Business Group, een organisatie van vrouwelijke ondernemers. Het gesprek ging over de voorgenomen studie van mijn vader en Thijs naar duurzame werkgelegenheidsprojecten in het binnenland van Suriname.

Tegen drie uur 's middags bezocht ik met mijn vader mijn andere oma van moederskant. Ik zag vanuit de verte mijn oma en tante al zitten. Mijn tante herkende mij meteen en begon te huilen van blijdschap. Mijn oma omhelsde mij en hilde tegelijkertijd van blijdschap. En ik natuurlijk ook. Het was een emotioneel moment. Daar zat ik dan. Ik wilde heel veel zeggen en vragen, maar de Ndyuka taal beheers ik niet goed. Mijn tante verstaat Nederlands, dus kon ik gelukkig via haar met mijn oma praten. Ik gaf hen de meegebrachte cadeaus. Van mijn tante kreeg ik een mooi geborduurde pangi, die zij speciaal voor mij heeft gemaakt.

Woensdag 5 februari

Om negen uur 's ochtends bracht Henna Malmberg ons naar Zorg en Hoop, waar het vliegtuigje naar Diitabiki klaarstond. Een deel van onze bagage bleef in Paramaribo achter. We hadden het niet nodig.

Voor ons tiendaagse verblijf in het binnenland moesten we het nodige inkopen: hangmatten, *gaiden* (klamboe) en etenswaren. Vanuit Nederland hadden we van tevoren wat levensmiddelen en andere spullen opgestuurd. Die moesten allemaal mee.

Onze bagage, inclusief onszelf, werd gewogen, om te zien of wij geen overgewicht hadden. Dat was niet het geval, omdat mijn vader voor de zekerheid nog vijftig kilo extra bagageruimte had bijbetaald.

Ik vond het erg spannend, mijn eerste bewuste kennismaking met het binnenland. Als kind van vier jaar ben ik wel met mijn ouders voor een week aan de Tapanahoni geweest, maar zelf kan ik mij daar niets meer van herinneren. Vanuit de lucht zag ik de daken van de huizen in Paramaribo. Een bekend beeld op de Nederlandse televisie. Nu zag ik het in het echt. In het oerwoud waren de kale plekken waar goud gedolven is duidelijk zichtbaar. Na ongeveer een uur vliegen, kwamen we op de airstrip, het vliegveld, van Diitabiki aan. Er stonden heel wat mensen te wachten die met het vliegtuig teruggingen naar Paramaribo. Ik stapte uit het vliegtuig en voelde mij meteen thuis. Het leek alsof ik hier eerder ben geweest. De herinnering aan mijn korte verblijf in dit deel van het binnenland moest ergens in mijn geest zijn opgeslagen. Ik voelde mij op mijn gemak en dat zou de hele reis zo blijven. Op de airstrip maakte ik kennis met nog meer familieleden van mijn vader. Mensen wiens namen ik al vele keren gehoord maar nog nooit had gezien. Sommige kenden mij

nog van vroeger. Een korjaal bracht ons naar de overkant, waar ons logeergebouw lag. Ik dacht dat ik het eng zou vinden, zo'n

Thijs Ornstein en ik (Malkia) tijdens de boottocht naar Diitabiki (Foto: André R.M. Pakosie)

korjaal, maar ik vond het prachtig om erin te zitten, genietend van de mooie natuur. Mijn vader, Thijs en ik pakten onze spullen uit en onder het genot van een koel drankje kwamen we bij. Op het pleintje bij de ingang van ons logeergebouw staat een mangoboom. Om de haverklap vielen rijpe mango's op de grond.

Tegen twee uur 's middags trokken we het dorp in om onze opwachting te maken bij gaanman Gazon Matodja. Vanaf ons logeergebouw is het ongeveer tien minuten lopen naar de residentie van de gaanman. Het was rustig in het dorp. Het had net geregend, dus de meeste mensen waren binnen. Degene die we tegenkwamen groetten we volgens Ndyuka gebruik. Zelfs Thijs was dit niet verleerd. In de jaren zestig werkte hij als geoloog in dit gebied.

De deuren van veel van de huizen op Diitabiki zijn prachtig versierd met houtsnijwerk. Sommige bewoners hebben naast hun huis ook een afdakje waar ze hun waar, aardvruchten, snacks en drank verkopen. Mijn vader wees mij het huis aan waar hij geboren werd.

Gaanman Gazon verwelkomde ons hartelijk. Ik zag hem in Nederland voor het laatst in 2001. Hij was niet veel veranderd. Thijs bood de gaanman een geschenk aan. Nadat mijn vader aan de gaanman de vele boodschappen overbracht, van verschillende mensen in Nederland, werd een vergadering gehouden waar het programma van de feestelijke dag van morgen werd doorgenomen. De gaanman reikt dan samen met mijn vader de Gaanman Gazon Matodja Award uit. Kabiten Baja opende deze

vergadering. Mijn werk als cameravrouw was begonnen. Eerst een beetje onwennig, maar al gauw had ik een vaste hand te pakken.

Donderdag 6 februari.

Wakker worden in het binnenland met gefluit van vogels en het kraaien van de haan. Achter ons logeergebouw ligt de badplaats, Asabisiton, die meestal gebruikt wordt door de mannen. Een schitterende plek bij de rotsen in de rivier. Ik waste mij ook hier.

Vrouwen zie je 's morgens vroeg hun was doen in de rivier. Een activiteit, waar ze urenlang mee bezig zijn. De mannen hebben ook hun eigen plek waar ze bij elkaar komen. Om half negen 's morgens liepen we naar de woning van de gaanman voor de uitreiking van de awards. De bijeenkomst begon pas om tien uur. Toch stond al een rij van mensen, vrouwen, mannen, kabiten en basiya te wachten. De gaanman was nog bezig met zijn voorbereiding.

Thijs Ornstein, André Pakosie en gaanman Gazon Matodja (Foto: Ama M.N. Pakosie)

De ambtswoning van de gaanman hangt vol met foto's. Op de deur een uitvergroete foto van gaanman Gazon en burgemeester Brouwer van Utrecht. Aan de muur een portret van de gaanman geschilderd door mijn oom Sten. Ik zie ook verschillende andere foto's van wereldleiders en de gaanman Gazon Matodja Award. Deze award heeft de gaanman in 2000 uit handen van mijn vader gekregen vanwege het feit dat hij het ambt van gaanman al meer dan dertig jaar op waardige wijze draagt.

Vóór de officiële opening van de bijeenkomst overhandigde een groep vrouwen van Diitabiki, verenigd in de vrouwenvereniging Uman Fu Du,

hun eerste zelfgemaakte klamboe aan gaanman Gazon. Deze klamboe werkt preventief tegen malaria.

Stipt op tijd werd de bijeenkomst officieel geopend. De gaanman feliciteerde mede namens de Ndyuka gemeenschap mijn vader met de twee hoge onderscheidingen die hij in 2001 heeft gekregen, Ridder in de Orde van Oranje Nassau (Nederland) en Ridder in de Ere Orde van de Gele Ster (Suriname). In zijn toespraak zei de gaanman heel trots te zijn op mijn vader.

In totaal ontvingen vier personen de award uit handen van gaanman Gazon en kregen zij een bijbehorend versiersel opgespeld door mijn vader. Da Moli Sentele en kabiten Bolon kregen de award vanwege hun verdiensten op het gebied van de apinti (talkingdrum). En Wasigo Joje en da Konu Afinali vanwege hun verdiensten op het gebied van de obiya (kennis van spiritualiteit). Blij verrast en ontroerd bedankten de gedecoreerden voor de award. Ook de CD 'I Greet the New Day', met klassieke liederen en muziek van de Ndyuka, uitgegeven door stichting Sabanapeti in samenwerking met Radio Nederland Wereldomroep, overhandigde mijn vader aan een aantal mensen. Gaanman Gazon ontving als eerste de CD en luisterde er meteen naar. Hij genoot er zichtbaar van.

Als teken van dank hielden da Wasigo Joje en baa Wani (een van de zangers op de Cd, en zoon van da Afinali) een conversatie in het Kumanti en zongen in deze taal enkele liederen. Tot slot bedankte gaanman Gazon stichting Sabanapeti, mijn vader en Thijs voor hun inzet voor het binnenland. Ook bedankte de gaanman mijn vader voor zijn bijdrage aan het vastleggen van de Marroncultuur. De gaanman was al blij dat mijn vader in het boek 'Gazon Matodja, Surinaams stamhoofd aan het einde van een tijdperk' de geschiedenis van de Ndyuka heeft beschreven. En nu heeft mijn vader ook nog een CD met klassieke muziek van de Ndyuka uitgegeven. Deze muzieksoorten dreigen verloren te gaan, maar zijn op deze wijze behouden voor het nageslacht.

Als laatste riep de gaanman mij naar voren. Ik gaf de camera aan mijn vader en liep met knikkende knieën naar hem toe. De gaanman vroeg of ik kon peddelen. Ik zei nee, en vervolgens ja, toen iemand in de zaal riep dat ik bevestigend moest antwoorden. Gaanman Gazon overhandigde mij een mooi versierde pagaai. Hij zei erbij dat ik de volgende keer een nog grotere pagaai van hem zou krijgen. Ik was sprakeloos.

In plaats van in het Ndyuka te bedanken, deed ik het in het Nederlands. Tegen drie uur werd de bijeenkomst afgesloten. Sommigen bleven nog met elkaar praten, anderen gingen naar huis.

's Avonds genoten wij bij ons logeergebouw van een schitterende sterrenhemel. Onze enige verlichting was de maan. Slechts de geluiden van de nachtdieren in het bos doorbraken de stilte.

Vrijdag 7 februari

Wij bezochten de Granman Akontoe Velantischool op een eiland tegenover Diitabiki. Het nieuwe hoofd van deze school vertelde ons hoe blij hij is met het schoolmeubilair en materiaal dat stichting Sabanapeti met financiële steun van de gemeente Utrecht/SISU, en met hulp van stichting Kamaga geschonken heeft. We kregen ook een rondleiding. Het zag er allemaal keurig uit. Klassen met goede schoolbanken en tafels, een schoolbibliotheek en een aparte kleuterhoek met spelmateriaal. Ik interviewde een van de leerkrachten. Ze vertelde evenals het schoolhoofd hoe blij ze is met het schoolmateriaal.

Wij bezochten vervolgens de polikliniek die op hetzelfde eiland ligt als de school. Een gebouw met ongeveer tien bedden. Sommige leeg, andere bezet. We maakten kennis met de hoofdverpleegkundige Ingmar, een Duitse die in Nederland gestudeerd heeft. Ingmar zal later op de middag een bevolkingsuittreksel van Diitabiki en omgeving brengen voor mijn vader en Thijs.

Terug bij ons logeergebouw vlocht een aantal meisjes van het dorp onder de mangoboom hun haar. Mijn eigen vlechten had ik juist de dag ervoor losgemaakt. Ik wilde iets nieuws. Een van de meisjes, Nancy, bood aan mijn haar te vlechten. Heel kunstig maakte zij een mooi kapsel. Het was heel gezellig en natuurlijk moest ik veel vertellen over mijn leven in Nederland.

Op de afgesproken tijd, rond vijf uur 's middags, zag ik Ingmar in een kleine korjaal aan komen varen. Het was een grappig gezicht, een blanke vrouw in een korjaal, peddelend op de stromende rivier. Zij bracht zoals was afgesproken, het bevolkingsuittreksel.

Aan het begin van de avond kregen wij bezoek van mijn tante. Zij heet Apenpelé Pakosie, maar wij noemen haar AP. Zij is de zus van mijn vader. Het was een blij weerzien. Ook haar kende ik alleen van foto's en van de familieverhalen. Mijn tante woont in het dorp Loabi, vijf minuten varen van Diitabiki. Ik gaf haar cadeaus. Zij had een traditioneel Ndyuka gerecht voor ons meegenomen. Een heerlijke traktatie, want wij aten slechts noodles, en dat zou de komende acht dagen niet anders zijn.

Zaterdag 8 februari

In de middag werd voor mijn vader, Thijs en ik geplengd door da Afinali. Een plechtig ritueel waarbij voor ons alle drie de zegen werd gevraagd van

de goden en de voorouders. Ik was erg onder de indruk en blij dat ik ook dit hier mocht meemaken.

Terug bij ons logeergebouw zijn Thijs en ik een kijkje gaan nemen bij de airstrip waar weer veel mensen stonden te wachten. Sommigen om een pakket op te halen, anderen om te kijken wie vandaag met het vliegtuigje zou aankomen. Tijdens onze wandeling zocht Thijs zoals gewoonlijk naar zaden van een bepaalde plant. Mijn vader ging op bezoek bij één van zijn ooms, Bonno Velanti, die woont op een eilandje tegenover de badplaats, Asabisiton.

Drie uur 's middags hadden mijn vader en Thijs een afspraak met de vrouwenvereniging 'Uman Fu Du' van Diitabiki. Zij maken mooi versierd borduurwerk en kleding. Uman Fu Du wil ook geborduurde babykleden maken voor de export. Dit zou een van de projecten kunnen worden van stichting Sabanapeti.

Zondag 9 februari

Wij brachten een bezoek aan het dorp Loabi en voerden een bespreking met de bewoners van het dorp en leden van de stichting Un Gwa Soo. De voorzitter van Un Gwa Soo was helaas zelf niet aanwezig. Hij zat op zijn akker in de omgeving van de Selakiiki. Tante AP die ook in Loabi woont, was die dag op haar akker. Zij kwam ons die avond weer op Diitabiki opzoeken en ook dit keer had ze eten meegenomen.

Maandag 10 februari

Vandaag reisden we naar de Selakiiki, het gebied waar de goudelveractiviteiten plaatsvinden. Vroeg opgestaan en een bad genomen in de rivier. Ons ontbijt bestond uit kwak en vis van tante AP. Om negen uur 's morgens hangmatten, kleding, voedsel, foto- en filmapparatuur ingeladen in de boot. Onze bootsmannen waren Iwan Kwasiba, de eigenaar van ons logeergebouw, en een jongen uit een ander dorp. Onderweg naar Selakiiki deden we de dorpen Godoolo aan en maakten voor de volgende dag een afspraak voor een vergadering met de bewoners van deze drie dorpen. De bootreis was behoorlijk vermoeiend. Vooral met de felle zon pal boven je hoofd. Maar het was ook ontzettend mooi om op het water te zijn en te genieten van de natuur. Onderweg kwamen we mensen tegen die ook naar Selakiiki gingen of ervandaan kwamen. Ondanks de nodige voorzorgsmaatregelen verbrandde ik behoorlijk. De reis duurde twee uur naar Selakiiki. Een motorvoertuig, genaamd ATV, een vreemdsoortige kruising tussen een motorfiets en een tractor, stond klaar in het oerwoud om ons naar de plek te brengen van de goudactiviteiten. Al onze spullen gingen op de ATV.

Op de ATV naar een goudmijn (Foto: André R.M. Pakosie)

Het is niet zo een groot voertuig, dus veel plek heb je dan niet. Daar gingen we. Op en af door het oerwoud. Het leek wel een safaritocht. De natuur was werkelijk schitterend. Vogelgeluiden en alleen maar bos. En toen dook zomaar uit het niets een gebouw op, midden in het oerwoud. Het bleek een winkeltje te zijn. Een bord aan de voorkant gaf de prijzen van de goederen in goud aan. Bij de winkel kan je ook kamers huren om te overnachten. De rit met de ATV het oerwoud in duurde twee uur. Geradbraakt kwamen we aan bij het goudzoekerkamp waar wij zouden overnachten. Mijn vader sprak af met de chauffeur dat hij ons morgenochtend zou komen ophalen.

Ik keek om mij heen. Ik zag een paar hutjes met hangmatten. Het was erg armoedig. Iets verderop spotten mannen met een slang de aarde weg. Anderen zochten in een bak naar goud. Mijn vader sprak met een van de werknemers. Het bleek Lando te zijn, een pleegzoon van hem. Ik was blij Lando weer te zien. Wij waren vroeger speelkameraadjes. Het was al tegen vijf uur. Zo diep in het bos wordt het snel donker. Lando maakte onze hangmatten vast in de hutten en liet ons zien waar wij ons konden wassen. Het was een modderpoel. En zo goed en zo kwaad als het ging, waste ik mij. 's Avonds aten wij brood en dronken thee. Buiten hoorde ik allerlei geluiden die ik niet thuis kon brengen. Een paar van de mannen speelden kaart, de rest luisterde naar muziek. Mijn vader en Lando zaten in een andere hut om bij te praten. Thijs lag in zijn hangmat bij te komen van deze enerverende dag. Tegen negen uur 's avonds was het kamp stil. Iedereen lag in zijn hangmat. Voor mij was het de eerste keer dat ik in een hangmat zou slapen. Ik sliep heerlijk. Dat had ik niet verwacht. Wel was het koud. Om vier uur in de ochtend schrok iedereen wakker. Het was een boom die omviel, omdat de dag ervoor de grond onder zijn wortels

was weggespoten. Zo gebeurt dit hier dagelijks. Om economische redenen, dit wonderschone regenwoud langzaam vernietigen. Na heen en weer geloop om de schade te bekijken, ging iedereen weer rustig slapen. Behalve mijn vader, zo bleek achteraf. Hij kon niet meer slapen.

Dinsdag 11 februari

Vroeg in de ochtend om zes uur, ontwaakte het kamp. Buiten hoorde ik de vogels fluiten. Het was nog steeds koud. Gelukkig had ik een pangi bij me die ik om mij heen sloeg. De goudzoekers gingen aan het werk, in de hoop eindelijk hun slag te slaan.

Thee gedronken, spullen ingepakt en dan maar wachten op de chauffeur die ons om half negen zou ophalen. Een uur verstreek, twee uur, drie uur. Geen chauffeur. Het werd twaalf uur 's middags, de tijd waarop mijn vader en Thijs in Goodolo moesten zijn, voor een vergadering met de dorpsbewoners.

We waren bang dat er iets met de chauffeur onderweg was gebeurd. Een van de goudzoekers ging op ons verzoek poolshoogte nemen. Achteraf bleek dat onze chauffeur met opzet niet was komen opdagen. De baas van het kamp, de heer Moli Melasse, bracht ons uiteindelijk met zijn tractor naar de aanlegplaats waar onze bootsmannen op ons stonden te wachten. Ook de voorzitter van stichting Un Gwa Soo was erbij. Hij zou met ons meereizen naar Diitabiki voor de bespreking die wij met zijn organisatie wilden hebben. We waren moe, zaten onder de modder en hadden ons twee dagen niet goed kunnen wassen. Het was zes uur in de avond toen we op Godoolo aankwamen. De vergadering werd verschoven naar donderdag. Hierdoor konden wij doorvaren naar Diitabiki, waar ik een heerlijk bad in de rivier nam. Moe van de lange tocht en de ontberingen sliepen wij allemaal vroeg. Wij hadden ook besloten om morgen woensdag uit te rusten.

Donderdag 13 februari

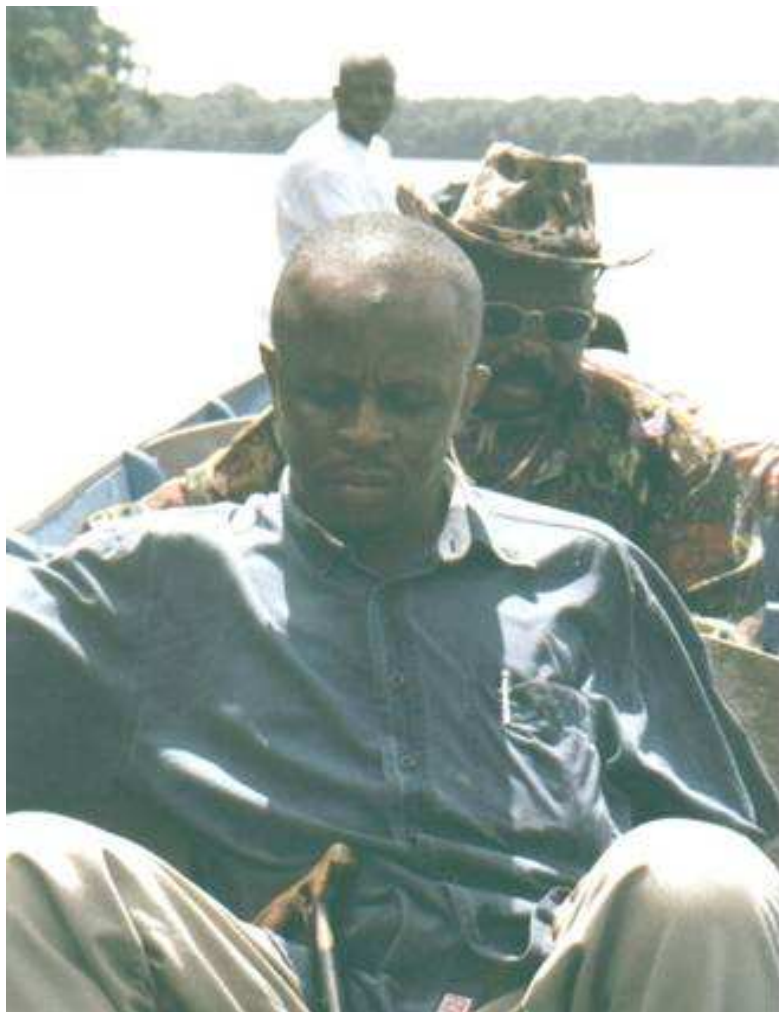
Rond negen uur vertrokken wij naar Godoolo. Ook dokter Stephen Vreden, een internist verbonden aan het Diakonessen Ziekenhuis in Paramaribo ging met ons mee. Hij coördineert in het gebied een malariaonderzoek en bezoekt één van zijn assistenten die op de medische post in Godoolo zetelt. Dokter Vreden is een vriendelijke man, waar wij goed mee konden opschieten.

Tegen elf uur kwamen we in Godoolo aan. De bewoners werden bijeen geroepen. De mensen van het dorp waren enthousiast en hadden verschillende ideeën die ze wilden uitvoeren in hun dorp. Mijn vader en Thijs gaven aan dat ze hun best zouden doen om enkele van deze ideeën op te nemen in het projectplan.

Precies om twee uur sloot de vergadering en vertrokken wij richting Diitabiki. Onderweg gestopt bij het dorp Loabi. Tante AP was helaas weer niet aanwezig. Ze was op haar kostgrond.

Terug in Diitabiki bezocht mijn vader nog een aantal mensen. Thijs ging uitrusten terwijl ik naar de meiden in het dorp vertrok.

In de namiddag had mijn vader een afspraak met radio Paakati van Diitabiki. Het radio interview verliep niet zo goed. De verbinding verbrak steeds. De volgende dag zouden ze het opnieuw proberen. Later in de middag liet de vrouwenvereniging 'Uman Fu Du' hun borduurwerken zien: beddenlakens, tafellakens, pangi, kunstig geborduurd. Het leken wel schilderijen.

Varen naar Godoolo, met voorop in de boot, dr. S. Vreden (Foto: André R.M. Pakosie)

Vrijdag 14 februari

Onze laatste dag in het binnenland. 's Middags vond het twee uur durende interview plaats van Radio Paakati met mijn vader en dokter Vreden. Verschillende onderwerpen kwamen aan bod, zoals het gebrek aan

belangstelling van jongeren voor de Marron cultuur en hoe hier tegenwicht aan te bieden. Ook werden de activiteiten van stichting Sabanapeti besproken, waaronder de uitgave van de CD 'I Greet the New Day'. Dokter Vreden werd geïnterviewd over het malariaonderzoek dat hij coördineert.

Tegen drie uur ging ik naar de meisjes in het dorp om mijn haar te vlechten. Nancy maakte weer een prachtig kapsel, dat ik zelf niet zou kunnen vlechten. Ter herinnering maakte ik een foto van haar.

's Avonds aten dokter Vreden en Daniëlle Moedoe samen met ons. Daniëlle studeert medicijnen aan de Vrije Universiteit in Amsterdam, maar loopt stage in Suriname. Zij is ook van Marron afkomst. Ze is ingezet in het binnenland in het onderzoek naar de uitwerking van nieuwe malariapillen.

Zaterdag 15 februari

Wij stonden vroeg op. Nog even genoten van het baden in de rivier. Ontbeten en spullen ingepakt. Daarna namen wij afscheid van gaanman Gazon. Ik ging ook nog naar de meisjes in het dorp om afscheid te nemen. We wisselden onze telefoonnummers uit. Sinds kort kun je bellen naar Diitabiki. Een van de jongens van het dorp zette ons af aan de overkant bij de airstrip. Met een vertraging van een half uur arriveerde ons vliegtuigje rond één uur. Onze spullen werden ingeladen en we stegen op. Dit was dus Diitabiki. Ik ben blij dat ik het leven in het binnenland mocht meemaken en mijn familieleden mocht zien.

We maakten nog een tussenstop op Stoelmanseiland. Om twee uur 's middags haalde Henna Malmberg ons op van Zorg en Hoop.

Zondag 16 februari

In tegenstelling tot het binnenland hebben wij vandaag weer lekker ontbeten. Hierna vertrokken wij naar Peetoondoo in de Cottica regio. Henna Malmberg reed ons over de J.A. Wijdenboschbrug. Rijden op de Surinaamse wegen is geen pretje. Het wegdek is slecht. Het verbaasde me te zien dat de autobestuurders precies weten hoe ze moeten rijden om de grote gaten in de wegen te ontwijken. Onderweg passeerden we kerken, mandirs en moskeeën. Ook verschillende stands waar allerlei producten worden verkocht staan langs de weg. Bij Mongo reden wij langs het huis van Ronny Brunswijk. Henna Malmberg wees ons een stuk bos aan waar nog mijnen zouden liggen. Ook reden wij langs het ziekenhuis van de Suralco waar ik werd geboren. Uiteindelijk kwamen wij bij het dorp Peetoondoo, het geboortedorp van mijn moeder. De familie van mijn moeder woont hier nog steeds dus die zochten wij ook op. Het huis waarin mijn ouders op Peetoondoo vroeger woonden, liet mijn vader mij ook zien. Wij kregen van kabiten Baaya van Peetoondoo en zijn basiya een

rondleiding door het dorp. Ze lieten ons het nieuwe lijkenhuis zien en vroegen mijn vader wat hij ervan vond.

Hierna gingen wij opzoek naar Sabanapeti, het dorp dat mijn vader in 1980 stichtte. Tot zeventien jaar geleden was dit een bloeiend dorp. Een gezondheidscentrum waar ook verschillende cultuurhistorische activiteiten plaatsvonden. Door de oorlog moesten wij Sabanapeti verlaten. Je ziet nu alleen nog maar bos. Ik vond het toch heel indrukwekkend om te staan op de plek waar ik een belangrijk deel van mijn kinderjaren doorbracht. Tegen drie uur ' s middags vertrokken we weer naar Paramaribo.

Maandag 17 februari

Om tien uur vond bij Cultuurstudies de uitreiking plaats van de Gaanman Gazon Matodja Award.

Bij president drs. Ronald R. Venetiaan (Foto: André R.M. Pakosie)

Dinsdag 18 februari

In de stad bezochten we verschillende winkels voor naaimachines, zaagmachines en tractoren, bromfietsen, watervaten en bedden. Mijn vader en Thijs moesten de prijzen weten om een begroting op te kunnen stellen voor de werkgelegenheidsprojecten in het binnenland.

Woensdag 19 februari

Wij werden ontvangen door president Ronald Venetiaan. Hillary de Bruin van Cultuurstudies ging met ons mee. President Venetiaan en mijn vader gaven elkaar een stevige brasa. Het zijn oude vrienden van elkaar. Ik voelde mij vereerd, de president van Suriname te ontmoeten. Ik kreeg een CD en een DVD van hem cadeau over Suriname.

De president bleek op de hoogte te zijn van de awarduitreiking die twee dagen tevoren plaatsvond bij Cultuurstudies. Hij sprak erg lovend over de award en was blij dat deze in het leven is geroepen. Het is een eer voor de gaanman naar wie de award vernoemd is en ook voor de mensen die deze mogen ontvangen, zei de president. In de namiddag werd gesproken met Marten Schalkwijk, directeur NIKOS-NGO Institute for Training and Research.

Donderdag 20 februari

Wij brachten een bezoek aan de ambassadeur van Nederland, de heer Soeters. Mijn vader en Thijs spraken hier met hem en de heer Noordam, attaché ter ambassade belast met binnenland en milieuzaken, over fondsen ter financiering van kleinschalige duurzame werkgelegenheidsprojecten in het binnenland. Hierna haastten wij naar onze volgende bespreking met de directeur van de Pater Ahlbrinck Stichting (PAS), drs. Henk Essed. 's Middags om vijf uur vond in de studio van Radio Koyeba een rechtstreekse interview plaats met mijn vader en Thijs over het doel van hun reis naar Suriname en over de andere activiteiten van stichting Sabanapeti. Een aantal mensen hoorde het interview en kwam meteen naar de studio om mijn vader te kunnen ontmoeten.

Vrijdag 21 februari

Om negen uur 's ochtends vond een bespreking plaats met de heer T. Hewitt, hoofd onderwijs van de Stichting Jan Starke Opleidingscentrum. In de namiddag bezochten we in de stad nog een aantal winkels zoals wij dinsdag deden.

Zaterdag 22 februari

Samen met mijn vader, oom Sten, Robby (een pleegzoon van mijn vader) en oom Hendrik (oudere broer van mijn moeder) bezocht ik het graf van mijn biologische moeder. Zij overleed toen ik vijf jaar oud was. Mijn vader en ik legden bloemen op haar graf. Het is de eerste keer dat ik het graf van mijn moeder zag. Het heeft mij zeer ontroerd. In de middag zaten wij bij mijn oma Dolina. Mijn jongere zus Bitoya en mijn nicht Consuella waren ook aanwezig. Het was een leuke samenzijn.

Zondag 23 februari

Onze dag van vertrek. Gisteren nog de laatste cadeautjes gekocht en afscheid genomen. Ik vond het erg moeilijk en verdrietig om mijn beide oma's en tante achter te laten. Het liefst nam ik ze mee naar Nederland, maar dat kan natuurlijk niet. Thijs bleef achter in de guesthouse om in te pakken. Mijn vader en ik gingen naar mijn oma, de moeder van mijn vader. Toen we daar tegen elf uur 's morgens aankwamen, was een deel van onze familie al aanwezig. Mijn vader was die dag de kok. Ondanks het naderende afscheid was het erg gezellig om met de familie bij elkaar te zijn. Ook het eten was heerlijk. Nog de laatste foto's genomen. Rond twee uur bracht de neef van mijn vader ons terug naar de guesthouse waar Thijs op ons wachtte. Koffers ingeladen en vertrokken. Twee uur later waren we weer op Zanderij. Het was ontzettend druk. Koffers verzegeld en nu maar wachten. We hadden gelukkig geen overvracht. In de wachtruimte van de passagiers hebben we nog wat souvenirs gekocht. Rond zes uur 's avonds konden we instappen. Op maandag 24 februari waren wij weer thuis in Nederland.

Tot slot

De reis naar Suriname heeft mij zeer bewust gemaakt wat armoede in het echt betekent. Geen mogelijkheden om jezelf te ontwikkelen. Tot voor kort vond ik mijn luxe leven in Nederland vanzelfsprekend. Dat is nu niet meer zo. Op zijn Surinaams gezegd, men moet in Suriname hosselen om rond te komen. Als ik daar was gebleven, was mijn leven zeker zo zwaar geweest. Mijn ouders ben ik dan ook dankbaar dat zij mij zijn blijven stimuleren om iets van mijn leven te maken.